

Adam Żywiczyński

**Rewitalizacja w mieście Suwałki
w latach 2004 -2018**

Rewitalizacja jest to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze, albo przestrzenno-funkcjonalne albo techniczne albo środowiskowe) integrujące działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i lokalnej gospodarki, proces skoncentrowany terytorialnie i prowadzony w sposób zaplanowany.

ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1023, 1529, 1566)

MIASTO SUWAŁKI
OBSZARY PODDANE REWITALIZACJI W LATACH 2004 - 2015

Gmina Miasto Suwałki sporządziła na lata 2004 - 2015 trzy programy rewitalizacji zdegradowanych obszarów leżących w granicach miasta :

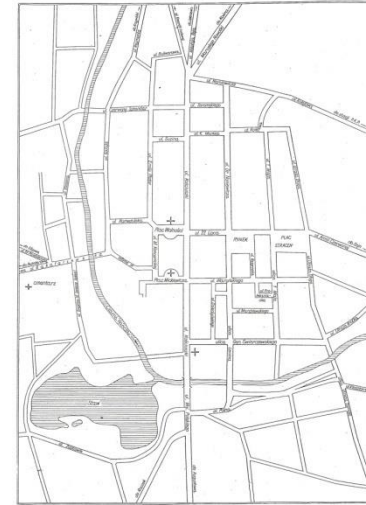
- 1/ Program rewitalizacji zabytkowych kamienic śródmieścia Suwałk, stanowiących własność komunalną, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Suwałkach nr XX/234/04 Rady Miejskiej z dnia 31.03.2004 roku;**
- 2/ Program rewitalizacji terenów powojсковych położonych przy ul. Gen. K. Pułaskiego i przy ul. 23 Października w Suwałkach, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Suwałkach Nr XXV/290/04 z dnia 25.08.2004 roku;**
- 3/ Program rewitalizacji zabytkowego śródmieścia miasta Suwałk, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Suwałkach Nr XXXVII/410/05 z dnia 22.06.2005 roku.**

Wnioski:

- 1/ zapisy pierwszego programu zostały częściowo powiązane z zapisami trzeciego programu,**
- 2/ programy rewitalizacji dotyczyły trzech obszarów:**
 - obszaru śródmieścia (69 ha)**
 - obszaru koszar przy ul. Gen. K. Pułaskiego (32 ha)**
 - obszaru koszar przy ul. 23 Października (2 ha)**

OBSZAR ŚRÓDMIEŚCIA

- **Obszar objęty programem rewitalizacji** w pełni mieści się w układzie urbanistycznym objętym ochroną konserwatorską (decyzja: KL.WKZ 534/31/d/79 z 15.05.1979 r.) i obejmuje najcenniejszy pod względem zabytkowym obszar miasta ukształtowany od XVIII do XX wieku, z placami, ulicami i zabudową. Typowy dla śródmieścia rodzaj dużych kwartałów zabudowy o obszernych parcelach, z budynkami mieszkalnymi w pierzejach ulic oraz mieszkalnymi i gospodarczymi w głębi działek, gdzie istnieją jeszcze ogrody; zabudowa domami murowanymi i drewnianymi o charakterystycznych formach architektonicznych z pierwszej i drugiej połowy XIX wieku. Część z nich została indywidualnie wpisana do rejestru zabytków, część jest ujęta w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - **Sposób wyznaczenia:** na podstawie dwóch dokumentów opracowanych na potrzeby Zarządu Budynków Mieszkalnych zarządzającego własnością komunalną wszystkich kamienic i potrzeb inwestycyjnych miasta w zakresie infrastruktury obszaru.
 - **Problemy:** najwyższe zagrożenie przestępczością w stosunku do pozostałych rejonów miasta; liczne problemy społeczne; ponadnormatywnie zasiedlona zabytkowa zabudowa wymagająca remontów. Wiele budynków zdekapitalizowanych, często z ogrzewaniem piecowym, na posesjach funkcjonowały szamba; niewydolny system komunikacyjny, źle skomunikowany z pozostałymi częściami miasta; brak uporządkowanych przestrzeni publicznych i zieleni.
 - **Zadania:** rewitalizacja siedmiu kamienic pod określone potrzeby zgodnie z wymogami programu operacyjnego oraz ogólnie nakreślone potrzeby działań remontowych 83 kamienic; przewidziano także sprzedaż kamienic; w programie rewitalizacji śródmieścia dodano ogólne zadania w sferze infrastrukturalno – przestrzennej dotyczące terenów publicznych, zieleni, sieci komunikacyjnej, ochrony wód, zmiany systemu ogrzewania, usuwania szamb.
- Wszystkie wskazane zadania określone były bardzo ogólne i bez konkretnych projektów.

Rys. 2. Wykres 1. Schemat planu zagospodarowania miasta, skala 1 : 10 000

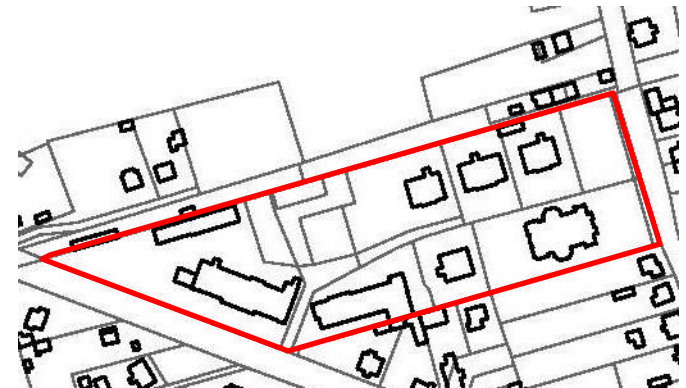
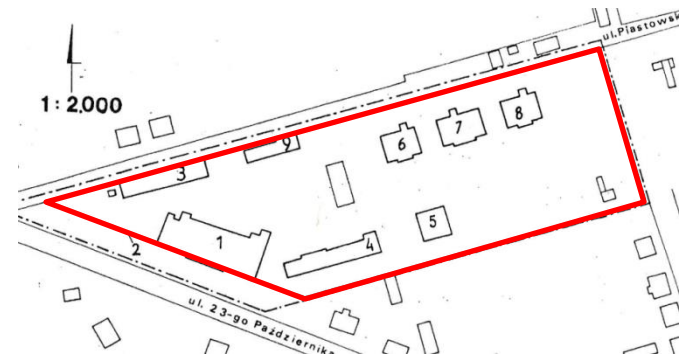
ZESPÓŁ KOSZAR PRZY UL. GEN. K. PUŁASKIEGO

- Charakterystyka obszaru: Zespół koszarowy przy ul. Gen. K. Pułaskiego objęty ochroną konserwatorską decyzją: WKZ 534/807/d/90 z 30.03.90 r. Grupa obiektów carskiego zespołu koszar z przełomu XIX i XX w. objęta pełną ochroną konserwatorską z wyznaczoną wokół części z nich strefą ochrony konserwatorskiej. Zabudowania koszarowe rozlokowano na obszernym terenie w sposób zróżnicowany. Na całym obszarze znajdowało się łącznie 29 budynków powojсковych;
- Sposób wyznaczenia: obszar włączony po 1990 w system miasta. Dla terenu został opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego .
- Problemy: Na terenie wojskowym do 1990 roku, występowały problemy dotyczące przede wszystkim stanu budynków, ich adaptacji do potrzeb mieszkalnych i gospodarczych. W trakcie obowiązywania Programu poszczególne działki były własnością prywatną, komunalną, wyznaniową oraz Skarbu Państwa w zarządzie Agencji Mienia Wojskowego. Nie występowały relacje społeczne. Duże przestrzenie były wolne od zabudowy. Istniała potrzeba połączenia tej części wydzielonej miasta ze Śródmieściem (od południa) i dużym osiedlem mieszkaniowym (od północy).
- Zadania: przy założeniu ujednolicenia miasta, należało wprowadzić na tym obszarze nową zabudowę o funkcjach publicznych, usługowych, handlowych, kulturowych, mieszkaniowych oraz nowe drogi i infrastrukturę towarzyszącą. Zadania inwestycyjne wynikały z zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

ZESPÓŁ KOSZAR PRZY UL. 23 PAŹDZIERNIKA

- Charakterystyka obszaru: Najmniejszy z czterech zespołów koszarowych Carskich z przełomu XIX i XX w. W skład całego zespołu wchodziły budynki koszarowe i gospodarcze, objęte ochroną konserwatorską (łącznie osiem obiektów), wpisane do rejestru zabytków decyzją: WKZ 534/845/d/90 z 24.09.91 r.. Teren i budynki stanowiły po komunalizacji własność Gminy Miasto Suwałki, z czasem jednak nastąpiły podziały geodezyjne i zmiany własnościowe.
- Sposób wyznaczenia: Wyznaczenie oparto się na potrzebie stworzenia bazy dla instytucji zajmujących się kwestiami społecznymi według ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- Problemy: Potrzeba wykonania pilnych prac remontowych i adaptacji do nowych potrzeb obiektów kubaturowych. Dokonano rozbiórki jednego budynku gospodarczego. Nie występowały relacje społeczne.
- Zadania: Wskazywano działania inwestycyjne wynikające z zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, które miały służyć instytucjom społecznym.

Wnioski z analizy zapisów trzech programów rewitalizacji sporządzonych dla Suwałk na lata 2004-2015

- **Brak kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji.**
- **Nie ustalono celów i zadań w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.**
- **Brak szczegółowych badań i trafnej diagnozy dla poszczególnych obszarów**
- **Nie wyznaczono obszarów do rewitalizacji zgodnie z rzeczywistymi potrzebami.**
- **Nie wypracowano założeń partycypacyjnych– z udziałem wszystkich interesariuszy (mieszkańców, lokalnych liderów i organizacji pozarządowych)**
- **Nie zaplanowano działań edukacyjnych mieszkańców.**

Dokumenty te były w zasadzie programami inwestycyjnymi miasta na obszarach zaniedbanych infrastrukturalnie ale „rewitalizacją” były tylko z nazwy.

Na obszarach wyznaczonych w programach rewitalizacji Suwałk na lata 2004-2015 realizowane były procesy rewitalizacyjne, nie uwzględnione w przedstawionych wyżej programach.

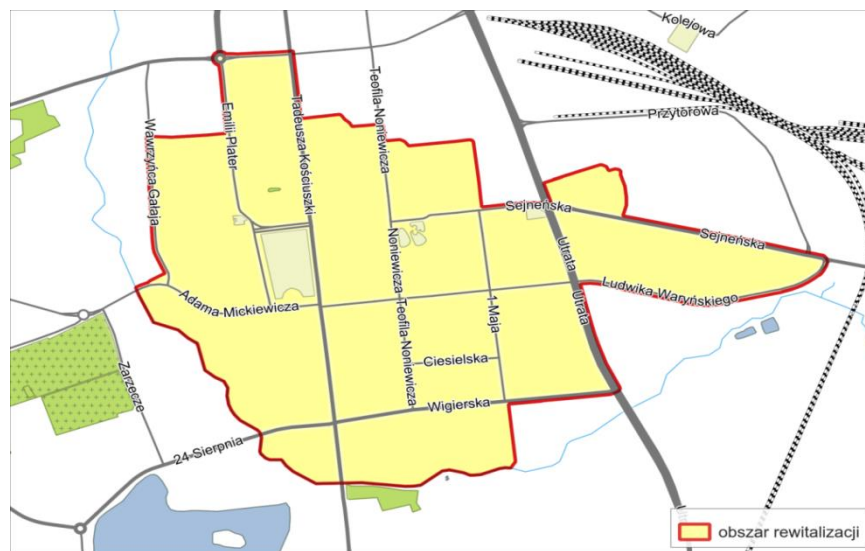
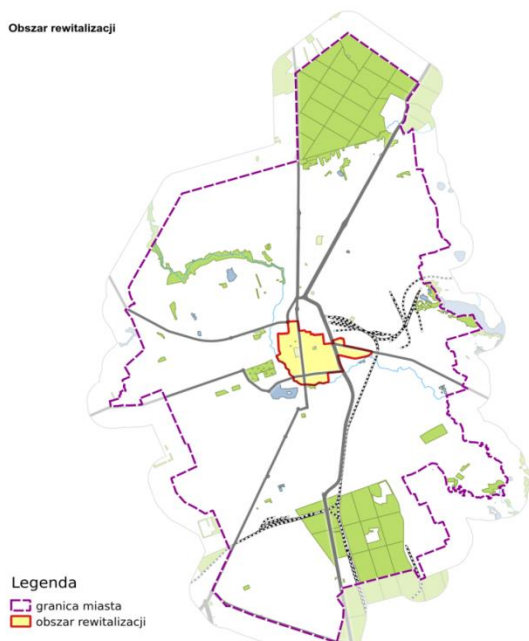
- pomoc społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
- ochronę i promocję zdrowia oraz działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
- turystykę, krajoznawstwo oraz wypoczynek dzieci i młodzieży,
- kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
- naukę, edukację, oświatę i wychowanie,
- ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego,
- działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Brak synergii procesów nie doprowadził do wyprowadzenia obszaru Śródmieścia z kryzysu, a w zespołach pokoszarowych osiągnięto jedynie efekt inwestycyjny.

Zintegrowany Program Rewitalizacyjny Miasta Suwałki na lata 2017-2023 - rewitalizacja.suwalki.eu

Obszar rewitalizacji

Podstawa prawna Zintegrowanego Programu Rewitalizacyjnego Miasta Suwałki na lata 2017–2023

Art. 18 ust. 2 pkt 2 i pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, poz. 1000),

w związku z:

art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.)

oraz w związku z:

Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku

GRUPA STERUJĄCA

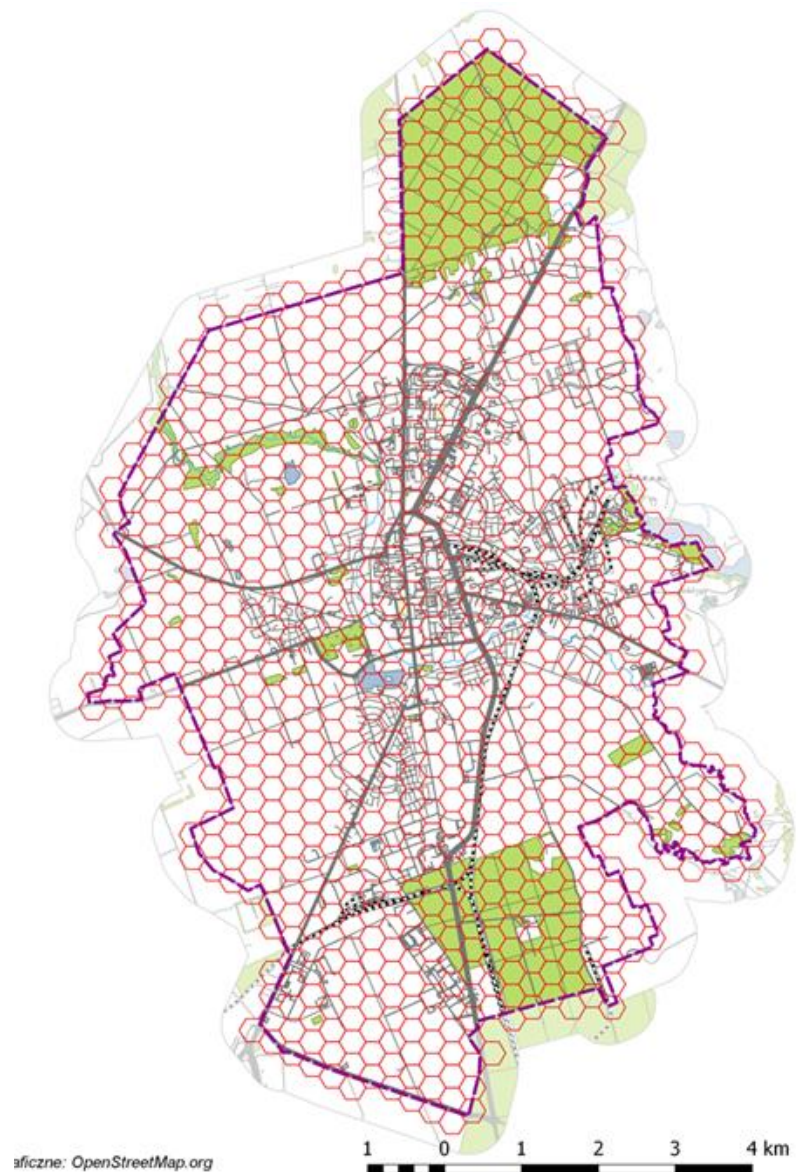
Zarządzenie Prezydenta Miasta nr 9/2017 z 9 stycznia 2017 roku w sprawie powołania Grupy Sterującej zarządzaniem projektem pn. Zintegrowany Program Rewitalizacyjny Miasta Suwałki na lata 2017–2023.

Skład Grupy Sterującej :

- **Zastępca Prezydenta Miasta,**
- **Architekt Miejski, przedstawiciel Referatu Urbanistyki UM, przedstawiciel Wydziału Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych UM, Miejski Konserwator Zabytków,**
- **Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. współpracy z NGO,**
- **przedstawiciel Zarządu Dróg i Zieleni, przedstawiciel Zarządu Budynków Mieszkalnych TBS Sp. z o.o.,**
- **dwóch radnych z Rady Miejskiej w Suwałkach,**
- **dwóch przedstawicieli Suwalskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, przedstawiciel Suwalskiej Rady Seniorów,**
- **przedstawiciel Centrum Integracji Społecznej,**
- **przedstawiciel Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta,**
- **dwaj przedstawiciele Izby Przemysłowo-Gospodarczej,**
- **przedstawiciel Podlaskiego Stowarzyszenia Terapeutów,**
- **dwoje mieszkańców Suwałk, ???**
- **przedstawiciel Stowarzyszenia Aktywności Społeczno-Artystycznej „Nie po drodze”, przedstawiciel Stowarzyszenia „Jasne Życie”,**
- **przedstawiciel Stowarzyszenia Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „Cross”, Klub Sportowy Jaćwing Suwałki.**

Metoda wyznaczenia obszaru rewitalizacji miasta Suwałki

- Siatka hexagonalna - szerokość hexagonu 300 m
- Ilość heksagonów: 939
- Powierzchnia hexagonu: 7,76 ha
- Dane zbierane po punktach adresowych, agregowane do poziomu hexagonu

Analiza zjawisk kryzysowych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji

PODSYSTEM SPOŁECZNY

Poziom bezrobocia

Pomoc społeczna

Poziom ubóstwa

Dodatki mieszkaniowe

Przestępczość, w tym przeciwko
rodzinie i opiece

Bezradność w sprawach
opiekuńczo-wychowawczych

Niepełnosprawność

Kapitał społeczny

PODSYSTEM GOSPODARCZY

Potencjał osób bezrobotnych

PODSYSTEM PRZESTRZENNY

Wiek budynków komunalnych

Koncentracja obiektów
zabytkowych

PODSYSTEM ŚRODOWISKOWY

Występowanie wyrobów
zawierających azbest

Proces opracowania części diagnostycznej programu – wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Kryteria wyboru obszaru zdegradowanego:

- ⌞ występowanie koncentracji czynników kryzysowych w podsystemie społecznym (tj. przekraczających średnią wartość dla miasta),
- ⌞ występowanie koncentracji czynników kryzysowych w podsystemie gospodarczym (tj. przekraczających średnią wartość dla miasta),
- ⌞ sytuacji kryzysowej w podsystemie środowiskowym, rozumianej jako obecność wyrobów zawierających azbest,
- ⌞ sytuacji kryzysowej w podsystemie technicznym, rozumianej jako wiek budynków komunalnych oraz występowanie obiektów zabytkowych,
- ⌞ sytuacji kryzysowej w podsystemie przestrzenno-funkcjonalnym, rozumianej jako występowanie budynków komunalnych.

Proces opracowania części strategicznej Programu Rewitalizacji – interwencja rewitalizacyjna

- Otwarty nabór na stronie Miasta Suwałki na przedsięwzięcia rewitalizacyjne wśród partnerów społeczno-gospodarczych, wspólnot mieszkaniowych, parafii oraz pozostałych podmiotów od 20 do 27 kwietnia 2017 r.
<http://um.suwalki.pl/nabor-propozycji-projektow-rewitalizacyjnych/>
- Celem naboru było określenie zakresu interwencji rewitalizacyjnej, złożonej z katalogu projektów podstawowych oraz uzupełniających.
- W wyniku naboru wpłynęło 67 propozycji projektów rewitalizacyjnych w postaci wypełnionych kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które ujęte zostały w Programie Rewitalizacji w kształcie wynikającym z zapisów programu rewitalizacji i złożonych deklaracji

WIZJA

Obszar rewitalizacji Suwałk w roku 2023 rozwija się harmonijnie, z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy spędzają wolny czas poza domem, biorąc aktywny udział w życiu społeczności. Nie ograniczają się tylko do samego uczestnictwa, ale też aktywnie je współtworzą (...). Dawne problemy społeczne obszaru rewitalizacji udało się przezwyciężyć. (...) Prężnie działają na obszarze rewitalizowanym podmioty ekonomii społecznej, harmonijnie uzupełniając ofertę usług publicznych. Lokalna przedsiębiorczość – dzięki aktywizacji zawodowej społeczności obszaru rewitalizacji – znacząco umacnia swój potencjał ekonomiczny, stabilizując na tym terenie rynek pracy.

Obszar rewitalizacji jest przyjazny najsłabszym członkom społeczności, tj. osobom starszym czy niepełnosprawnym. (...) Do osób starszych i niepełnosprawnych jest skierowany szeroki wachlarz działań aktywizacyjnych, zarówno pod kątem pracy, kultury, jak i aktywnego wypoczynku, dzięki czemu wszyscy mieszkańcy na równych prawach mają możliwość pełnego uczestnictwa w życiu miasta.

Jego centrum wypełniło się różnorodną działalnością usługową, handlową, kulturalną i społeczną, która znalazła dla siebie miejsce nie tylko w wyremontowanych budynkach frontowych, ale też w zmodernizowanych podwórkach kamienic. Podwórka te pełnią obecnie funkcję przestrzeni półpublicznej, tworząc kameralne miejsca wypoczynku, przystosowane przez użytkowników i użytkowniczeki do lokalnych potrzeb.

Na obszarze rewitalizacji ograniczono problem niskiej emisji dzięki podłączeniu budynków mieszkalnych do miejskiej sieci ciepłowniczej i ich remontom ograniczającym zużycie energii pierwotnej.

Unikalna zabytkowa zabudowa obszaru rewitalizacji – pochodząca w głównej mierze z pierwszej połowy XIX stulecia, o kameralnej skali – stała się prawdziwym jego atutem.

Dzięki temu obszar rewitalizacji stał się miejscem atrakcyjnym do życia i mieszkania.

Proces opracowania części strategicznej programu – cele i kierunki działań

Cel strategiczny: Kompleksowa pozytywna zmiana obszaru rewitalizacji poprzez zmniejszenie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych oraz usunięcie barier przestrzennych rozwoju obszaru

Cel operacyjny 1. Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2. Tworzenie trwałych warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 3. Wzrost funkcjonalności infrastruktury i nadanie nowych funkcji obiektom i przestrzeniom publicznym w obszarze rewitalizacji w celu poprawy jakości życia mieszkańców

K.1.1 Reintegracja oraz aktywizacja grup zmarginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

K.2.1 Rozwój edukacji zawodowej i przedsiębiorczości w obszarze rewitalizowanym

K.3.1 Rewaloryzacja przestrzeni zielonych i poprawa stanu środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji

K.1.2 Stworzenie przestrzeni aktywności dla seniorów oraz osób niepełnosprawnych

K.2.2 Poszerzenie oferty czasu wolnego – rozwój infrastruktury rekreacyjnej na obszarze rewitalizowanym

K.3.2 Termomodernizacja i poprawa estetyki budynków publicznych i mieszkalnych

K.1.3 Rozwijanie oferty dedykowanej dzieciom i młodzieży

K.2.3 Rozwój oferty instytucji kultury

K.3.3 Dostosowanie miejskiego układu komunikacyjnego do efektywnego świadczenia funkcji gospodarczych i usługowych

K.1.4 Prowadzenie działalności edukacyjnej ukierunkowanej na minimalizowanie patologii życia społecznego

REALIZOWANE ZADANIA

Realizacja zadań ujętych w programie rewitalizacji

- przedsięwzięcie uzupełniające Suwalska Majówka Społeczna,
- projekt P.1.5 Ekonomia społeczna w rewitalizacji,
- projekt P.1.17 Suwalska podróż do wolontariatu -promocja i wsparcie wolontariatu w zakresie integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- projekt P.2. 20 rewitalizacja starej łaźni nad rzeką Czarną Hańczą,
- projekt P.2.19 rewitalizacja obszaru dawnego MDK przy ul. Noniewiczza 42,
- projekt P.3.26 rewitalizacja bulwarów nad rzeką Czarną Hańczą,
- projekt P.3.39 remont i modernizacja obiektów Suwalskiego Ośrodka Kultury przy ul. T. Noniewiczza 71.

Działania prowadzone w 2017 i 2018 roku wpisujące się w procesy rewitalizacji na obszarze ujętym w programie.

- prowadzenie świetlicy środowiskowej przy ul. Waryńskiego w Suwałkach przez Społeczną Organizację Przyjaciół „Przystań”,
- prowadzenie jadalni i świetlicy przez parafię św. Aleksandra w Suwałkach,
- spiżarnia św. Łazarza prowadzona przez parafię św. Aleksandra w Suwałkach,
- prowadzenie klubu seniora Centrum przez Stowarzyszenie KOSTROMA i Stowarzyszenie Klubu Abstynentów FILAR,
- projekt streetworkingowy: Na moim podwórku jest zawsze ciepło 2017, prowadzony przez Stowarzyszenie Aktywności Społecznej „Nie Po Drodze”,
- Działalność Centrum Integracji Społecznej,
- Mini podwórko artystyczne: koncerty dla seniorów w restauracji FRESCO.

Działania wyłonione i dofinansowane w otwartym konkursie ofert w zakresie rewitalizacji

- Renowacja Parku Konstytucji 3 Maja -przebudowa drzewostanu, nasadzenia realizowane przez Centrum Aktywności Społecznej „Pryzmat” z seniorami,
- Odwiedziny. Terenowa animacja kultury, realizowane przez Stowarzyszenie Aktywności Społeczno – Artystycznej „Nie Po Drodze” .

SMS - SUWALSKA MAJÓWKA SPOŁECZNA

Organizacje uczestniczące w 2. edycji SMS 19 maja 2018

- Biblioteka publiczna w Suwałkach
- Centrum informacji Turystycznej w Suwałkach
- Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
- Klub Seniora Centrum
- Miasto Suwałki
- MKS Ślepsk
- Niepubliczne przedszkole językowe Happy Kids' Club
- Podlaskie Stowarzyszenie Terapeutów
- Polska Organizacja Wojskowa
- Polski Związek Głuchych
- Polski Związek Niewidomych Oddział w Suwałkach
- Stowarzyszenie Aktywności Społeczno – Artystycznej „Nie Po Drodze”
- Stowarzyszenie dla rozwoju w Suwałkach/CIS
- Stowarzyszenie Integracji Społecznej „ALTERNATYWA” w Suwałkach
- Stowarzyszenie Komitywa
- Stowarzyszenie Kryza
- Stowarzyszenie Nasza Suwalszczyzna
- Stowarzyszenie Suwalskie Starszaki
- Stowarzyszenie NA Rzecz Promocji Sportu i Rekreacji „AKADEMIA 2012”
- Suwalski Hufiec Harcererek „Jaćwież”
- Suwalski Klub Abstynentów FILAR
- Suwalski Klub Badmintona
- Suwalskie Przytulisko
- Suwalskie Stowarzyszenie Amazonek
- Suwalskie Stowarzyszenie „Wybór”
- Suwalskie Stowarzyszenie Mangi, Anime, Fantastyki i RPG „Mroczne Bractwo”
- Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna Oddział Suwałki
- Uniwersytet Trzeciego Wieku
- zbieramynaorgany.pl
- Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Suwałki

rewitalizacja.suwalki.eu

Dziękuję za uwagę